

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๕๓

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง กระทรวงยุติธรรมส่งคำร้องของ นายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ โจทก์ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๗๑๐๘/๒๕๕๐ ของศาลอาญา ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

กระทรวงยุติธรรมได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒ ส่งคำร้องของ นายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ โจทก์ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๗๑๐๘/๒๕๕๐ ของศาลอาญา ซึ่งร้องขอให้ศาลอาญารอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๗๑๐๘/๒๕๕๐ นายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ร้อง” ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายรัชชชัย ชำนาญหล่อ นายสหาย ทรัพย์สุนทรกุล นายวริท ศรีไพโรจน์ นายโอกาส อรุณินท์ นายโกเมน กัทภิรมย์ นายคณิต ณ นคร นายอนันต์ อังคนาวีศัลย์ และนายพรศักดิ์ ศรีณรงค์ รวมทั้งสิ้นแปดคน เป็นจำเลยในคดีอาญา ข้อหาว่ากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๑๖๒ (๑) ในระหว่างที่คดีนี้อยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ หลายมาตรา จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ เพราะบทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ ที่กล่าวให้อำนาจพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาได้ในกรณีดังต่อไปนี้

๑. คดีที่ไม่มีการร้องทุกข์ กล่าวโทษ หรือร้องขอให้ช่วยเหลือ หรือการร้องทุกข์ กล่าวโทษ หรือร้องขอให้ช่วยเหลือซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความเป็นธรรมตามมาตรา ๒๔๑

๒. การใช้ราษฎรในการสืบสวน เป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐) และมาตรา ๑๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑

๓. คดีที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ถูกต้อง ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้รวบรวมไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวน และการบันทึกสำนวนการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะผู้บันทึกไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๕ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิไว้ตามมาตรา ๒๕๑

๔. คดีที่ไม่มีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด (หลอกให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง) ซึ่งเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ประกอบมาตรา ๕๕ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ตามมาตรา ๓๒

๕. การออกหมายจับและการจับที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (๑) มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑

๖. การสอบสวนที่ไม่ปฏิบัติตามกระบวนการทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งหมด ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๕๑

๗. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ ผ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๕๓

๘. การสอบสวนที่ได้กระทำขึ้นโดยที่ไม่มีความผิดอาญาเกิด อ้าง หรือเชื่อว่าเกิด หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับ (โดยชอบ) ซึ่งฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๕ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๕๑

๙. การกันผู้ต้องหาด้วยกันไว้เป็นพยานไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๒ ที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๕๓

๑๐. กรณีไม่มีผู้เสียหายตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ทั้ง ๆ ที่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๒๕๑ ให้อยู่บังคับอยู่

๑๑. การสอบสวนที่ได้กระทำโดยผู้ไม่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๕๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๕๑

โดยสรุปแล้ว ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดีเฉพาะในกรณีที่มีได้มีการสอบสวนความผิดเท่านั้น แต่ไม่ได้ห้ามในกรณีการสอบสวนโดยไม่ชอบ สอบสวนโดยไม่มีอำนาจ สอบสวนโดยผิดกฎหมาย การใช้บังคับบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๐ นี้ ผู้ใช้อำนาจรัฐ คือพนักงานอัยการจึงมีอำนาจที่จะกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพ และศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของประชาชนได้โดยตรง และทำละเมิดได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสิทธิที่

รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๒๔๑ และมาตรา ๒๔๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ จึงขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และนอกจากนี้ ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๗๐ โดยตรงอีกด้วย

จำเลยทั้งแปดคนได้ยื่นคำคัดค้านคำร้องของโจทก์ต่อศาลอาญา สรุปความได้ว่า

๑. ตามคำร้องและความเห็นที่โจทก์ขอให้ศาลนี้ส่งไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เป็นคำร้องที่โจทก์เองเป็นผู้ร้อง และพนักงานอัยการเป็นผู้ถูกร้อง ซึ่งในรายละเอียดของคำร้องดังกล่าวเป็นการกล่าวถึงการกระทำของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้ถูกร้องทั้งสิ้น คำร้องดังกล่าวจึงมิได้เกี่ยวกับจำเลย ซึ่งเป็นคู่ความในคดีนี้ และมีได้เกี่ยวข้องกับคดีของศาลนี้แต่ประการใด กรณีจึงไม่ต้องตามมาตรา ๒๖๕ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ทั้งหมดที่โจทก์ได้อ้างในคำร้องว่า การกระทำต่างๆ ของพนักงานสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย การสอบสวนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย พยานหลักฐานได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย นั้น เป็นเพียงข้อกล่าวอ้างและข้อต่อสู้ของโจทก์ว่ามีได้กระทำความผิดตามที่พนักงานอัยการได้ฟ้องโจทก์ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๕๕๐/๒๕๓๖ ที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่ยุติ เพราะคดีดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการพิจารณาสืบพยานโจทก์ หากโจทก์เห็นว่าการกระทำต่างๆ ของเจ้าพนักงานดังกล่าวได้อาศัยอำนาจของบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญเป็นเหตุให้โจทก์ต้องถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว โจทก์ก็ชอบที่จะยื่นคำร้องในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๕๕๐/๒๕๓๖ ที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ เพื่อให้ดำเนินการ มีใช้ยื่นคำร้องในคดีนี้

๓. โจทก์ในฐานะจำเลยที่ ๔ ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๕๕๐/๒๕๓๖ ของศาลอาญากรุงเทพใต้ ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งคำร้องและความเห็นของโจทก์ในฐานะจำเลยที่ ๔ ในคดีดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นประเด็นเดียวกับคำร้องในคดีนี้ การกระทำของโจทก์จึงเป็นการขอให้ศาลนี้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญกระทำการพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องที่ซ้ำซ้อนกัน

๔. คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งแปดคน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๑๖๒ (๑) การฟ้องคดีของโจทก์จึงมิได้ผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งตามคำฟ้อง โจทก์ฟ้องจำเลยว่า จำเลยปฏิบัติหน้าที่มิชอบโดยนำการกระทำที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิดทางอาญามาฟ้องโจทก์เป็นจำเลยในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ๕๕๐/๒๕๓๖ ของศาลอาญากรุงเทพใต้ กรณีดังกล่าว ศาลนี้จึงไม่จำเป็นต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

มาใช้บังคับในคดีนี้ เพราะการฟ้องคดีของโจทก์มิได้ผ่านการสอบสวนดังกล่าวแล้ว และคดีนี้ศาลอาญายังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่โจทก์อ้างในคำร้องว่า ศาลอาญาจะใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ มาใช้บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นเพียงการคาดเดาของโจทก์เอง และในเมื่อคดีนี้เป็นกรณียังไม่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล การที่ศาลจะบังคับใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่โจทก์กล่าวอ้างหรือไม่ ก็ยังไม่เกิดขึ้นโจทก์จึงยังไม่มีสิทธิโต้แย้งว่าศาลอาญาจะใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาใช้บังคับแก่คดีนี้ คำร้องของโจทก์จึงเป็นคำร้องที่ไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ

๕. การสอบสวนตามความหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ หมายถึงการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายตามคำจำกัดความ พนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีได้ และแม้บทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะมีได้บัญญัติห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดี ถ้ามีการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรม พนักงานอัยการก็จะฟ้องคดีที่เกิดจากการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรมไม่ได้ เพราะถือว่าไม่มีการสอบสวนตามแนวที่ศาลฎีกาได้วางแนวปฏิบัติไว้เป็นบรรทัดฐาน คือ คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๖/๒๕๔๓ ๕๕/๒๕๔๑ ๑๕๐๗/๒๕๔๕ ๗๕๐/๒๕๔๕ ๘๐๑/๒๕๑๑ และการสอบสวนตามนัยแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๑) มาตรา ๑๒๐ ก็เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ตกเป็นผู้ต้องหา เพราะพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑

๖. การที่โจทก์ยื่นคำร้องในเรื่องนี้ทั้ง ๆ ที่ โจทก์ได้เคยยื่นคำร้องในประเด็นเดียวกันนี้ที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ไว้ก่อนหน้านี้อแล้ว โดยอ้างมาตรา ๒๖๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลจะต้องรอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว พฤติการณ์ดังกล่าวน่าจะเป็นการประวิงคดีให้ล่าช้าออกไป ซึ่งทำให้จำเลยมิได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม การกระทำของโจทก์จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๐๕ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ และเจตนาฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ขอให้ศาลได้โปรดมีคำสั่งยกคำร้องของโจทก์ และดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีนี้ต่อไป
ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไป

ต่อมาจำเลยสี่คน ได้แก่ นายสหาย ทรัพย์สุนทรกุล นายโกเมน กัทรภิรมย์ นายรัชชัย ชำนาญหล่อ และนายพรศักดิ์ ศรีณรงค์ ได้ยื่นคำคัดค้านต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีใจความสรุปได้ว่า

(๑) คำว่า “คู่ความ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๕) “หมายความถึงโจทก์ฝ่ายหนึ่งและจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง” คดีนี้ยังไม่มี “คู่ความ” เพราะยังอยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์เท่านั้น และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม “...ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น” คือยังไม่เป็นจำเลย คดีนี้จึงยังไม่มีคู่ความ ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๑/๒๕๓๐ ๓๗๗๗/๒๕๒๗ ๓๒๗๖/๒๕๒๗ ๑๒๒๑/๒๕๓๐ กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณา

(๒) นายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ ได้ยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๕๕๐/๒๕๓๖ ขอให้ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งคำร้องของผู้ร้องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นประเด็นเดียวกันกับคำร้องฉบับนี้ จึงเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องที่ซ้ำซ้อนกัน

(๓) การยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยมีลักษณะเป็นการประวิงการพิจารณาคดีของศาลอาญาให้ล่าช้า ทำให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม จากศาลอาญา เนื่องจากศาลอาญาดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ การกระทำของผู้ร้องจึงเป็นการดำเนินการที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑

(๔) ตามคำร้องของผู้ร้องเป็นการกล่าวถึงการกระทำของพนักงานอัยการทั้งสิ้น คำร้องดังกล่าวจึงมิได้เกี่ยวข้องกับจำเลย และมีได้เกี่ยวข้องกับคดีหมายเลขดำที่ ๗๑๐๕/๒๕๕๐ ของศาลอาญา แต่ประการใด กรณีจึงไม่ต้องตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ทั้งหมดที่ผู้ร้องได้อ้างในคำร้องว่า การกระทำต่างๆ ของพนักงานสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย การสอบสวนไม่ปฏิบัติไปตามกฎหมาย พยานหลักฐานได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย นั้น เป็นเพียงข้อกล่าวอ้าง และข้อต่อสู้ของผู้ร้องว่ามีได้กระทำความผิดตามที่พนักงานอัยการได้ฟ้องผู้ร้องในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๕๕๐/๒๕๓๖ ที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่ยุติ เพราะคดีดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการพิจารณาสืบพยานโจทก์ หากผู้ร้องเห็นว่า การกระทำต่างๆ ของเจ้าพนักงานดังกล่าวได้อาศัยอำนาจของบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นเหตุให้ผู้ร้องต้องถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว ผู้ร้องก็ชอบที่จะยื่นคำร้องในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๕๕๐/๒๕๓๖ ที่มีไต่สวนคำร้องในคดีของศาลอาญาในคดีหมายเลขดำที่ ๗๑๐๕/๒๕๕๐ ที่ผู้ร้องเป็นโจทก์ยื่นฟ้องจำเลย

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าว จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง และไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยคำคัดค้าน
ของผู้คัดค้าน ๕ คน

นายสุจินดา ขงสุนทร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ